

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK 47

4/2013

Poľnohospodárska politika a životné prostredie

Niet pochýb o tom, že poľnohospodárstvo a lesníctvo sú odvetvia, ktoré na Slovensku najvýraznejšie ovplyvňujú životné prostredie – či v pozitívnom alebo negatívnom zmysle. Už len preto, že sa realizujú na viac ako 90 % územia štátu. Preto je hodnotenie vzťahu týchto odvetví k životnému prostrediu trvalo aktuálnou témou. Samozrejme, treba vychádzať z premisy, že negatívne vplyvy týchto odvetví na životné prostredie nie sú ich zámerom, ale len niekedy viac, inokedy menej nevyhnutným vedľajším produktom aktivít poľnohospodárov a lesníkov.

Je pritom bez diskusie, že ich cieľové produkty sú pre prežitie ľudstva na Zemi absolútne nevyhnutné. Negatívne vplyvy týchto činností je však potrebné minimalizovať. Máme výhodu, že v našich zemepisných šírkach prírodné podmienky, technologické možnosti, ako aj produktivita pôdohospodárstva umožňujú, popri uspokojovaní základných potrieb obyvateľstva, myslieť aj na životné prostredie. V mnohých regiónoch sveta však tieto podmienky zďaleka nie sú v rovnováhe so stále rastúcim počtom hladujúcich, ktorí doslova skonzumujú aj posledné požívateľné produkty Zeme, čím ju pripravujú o produkčné schopnosti aj do budúcnosti.

V EÚ je snaha o starostlivosť o životné prostredie v poľnohospodárstve a lesníctve dôležitým strategickým programovým zámerom, aj keď je na ňom stále čo zdokonaľovať. Medzi najväčšie problémy považujeme byrokratizáciu odborných konceptov, ako aj zneužívanie podporných agroenvironmentálnych programov. Aj keď nechceme zovšeobecňovať, cieľom mnohých subjektov využívajúcich agroenvironmentálne podpory – vrátane rôznych obchodných spoločností – vo svojej podstate nie je ochrana životného prostredia, ale len získanie financií.

V horšom prípade dokonca bez adekvátnych opatrení v prospech životného prostredia, len v podobe fiktívnych administratívnych výkazov. Na druhej strane aj skutočný poľnohospodár sa prirodzene správa v trhovej ekonomike tak, aby dosiahol zisk a zvýšil konkurencieschopnosť – v ideálnom prípade bez toho, aby devastoval svoje okolie. Aj preto považujeme za absolútne nevyhnutné, aby politické a ekonomické rozhodnutia spočívali na čo najspoľahlivejších odborných základoch. Krajinný systém, voda, pôda, les i ostatná biota majú definovateľné limity využívania, ktoré by mali byť vnímané ako rozhodujúce vstupy do tvorby podporných programov. Je však na vedeckej sfére, aby tieto limity vedela vhodným spôsobom definovať, prezentovať a zosúladiť s fungovaním trhového hospodárstva.

S istotou môžeme očakávať, že rok 2014 bude pre EÚ a jej členské štáty veľmi významný aj vo sfére pôdohospodárstva a životného prostredia. V roku 2013 sa totiž končí sedemročný cyklus fungovania EÚ. Celoplošne sa to prejaví v novom programovom období a v novom spôsobe financovania členských štátov EÚ z jej spoločných zdrojov. Jednotlivé sektory sa budú financovať prostredníctvom tzv. operačných programov. Ich podoba, strategické zameranie i spôsob financovania sú výsledkom dlhodobých rokovaní medzi EÚ a jej jednotlivými členskými štátmi. Do záverečného sedemročného obdobia svojej realizácie vstupuje v roku 2014 aj *Stratégia EÚ 2020* spolu s ďalšími kľúčovými dokumentmi, ktoré rozhodujúcou mierou ovplyvnia podobu poľnohospodárskej a environmentálnej politiky EÚ a jej členských štátov. Bude to najmä reformovaná *Spoločná poľnohospodárska politika EÚ 2014 – 2020* a *7. environmentálny akčný program*.

Nové sedemročné programové obdobie EÚ sa premieta do vzťahu k členskými štátom EÚ (vrátane Slovenska) prostredníctvom viacerých dokumentov a iných nástrojov, ktoré sú predmetom vzájomnej dohody medzi Slovenskom a Európskou komisiou.

László Miklós, Mikuláš Huba

Obsah

M. Huba: Nové ciele, nástroje a regulačné rámce pre európske poľnohospodárstvo a životné prostredie..	195
L. Miklós: Poľnohospodárstvo v súlade so životným prostredím?.....	200
P. Otepka: Európsky model multifunkčného poľnohospodárstva v kontexte Spoločnej poľnohospodárskej politiky a jeho vzťah k ochrane a tvorbe životného prostredia.....	204
K. Čámská, H. Šejnohová, J. Pražan: Agroenvironmentální klimatická opatření v České republice – připravované změny pro období 2014 – 2020.....	210
M. Brodová: Vplyv poľnohospodárskej politiky na produkciu environmentálnych úžitkov.....	214
P. Kenderessy, J. Lieskovský: Program rozvoja vidieka a životné prostredie.....	219
M. Labuda: Spoločná agrárna politika Európskej únie od roku 2014 – perspektíva lepších environmentálnych služieb poľnohospodárstva (na príklade Nemecka).....	223
J. Špulerová: Podpora poľnohospodárstva na územiach s vysokou prírodnou hodnotou v horských oblastiach.....	227
A. Špinerová, L. Miklós: Krajinnokoologické limity versus plochy so znevýhodnenými prírodnými podmienkami.....	232
J. Supuka, E. Feriancová, A. Tóth: Mestské poľnohospodárstvo – tradície a nové cesty rozvoja.....	237
E. Michaeli, J. Vilček, M. Ivanová: Charakteristika poľnohospodárskych pôd Východoslovenskej nížiny a možnosti zlepšenia ich produkčného potenciálu.....	242
V. Michalko, J. Škvarenina: Vplyv teplotných inverzií na životné prostredie a biotu.....	247

Kontakty

V. Brestenský: Techniky na znižovanie emisií amoniaku zo živočíšnej výroby.....	254
--	-----

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME 47

4/2013

Agricultural Policy and Environment

There is no doubt that agriculture and forestry are sectors, which have the most significant impact – both positive and negative – on environment in Slovakia. It is just because such activities are performed in the area exceeding 90 % of the state. Therefore, evaluation of the relations of these sectors to environment is a permanently actual topic. Of course, it must be based on the premise that the negative effects of these industries on the environment are not their intention, but, in various extents, they are just their unavoidable secondary product.

It is without discussion that their final products are absolutely necessary for survival of humankind on the Earth. However, negative impact of those activities is necessary to minimize. We have advantage in this region that nature conditions, technological options as well as agricultural productivity permit, in addition to fulfilling the basic needs of population, focus also on the issue of environment. However, in many regions around the world, these conditions are far from being in balance with growing population of the starving, which is literally consuming even last usable products. Thus, the Earth is being deprived of production potential even for the future.

An effort to take care for environment in agriculture and forestry is an important strategic program objective in the EU, although there is much to improve. As the most serious problems we consider bureaucratisation of professional concepts, as well as abuse of the supporting agri-environmental programs. Although we do not want to generalize, the goal of many of those benefiting from agri-environment support – including various companies – in its essence is not environmental protection, but only to obtain financial gain.

In the worst case, it is even without adequate measures in favour of the environment, only in the form of administrative fictitious statements. On the other hand, it is a normal behaviour of an actual farmer in a market economy to maximize profits and increase competitiveness – ideally without devastating his surroundings. That is why it is absolutely inevitable that the political and economic decisions should be based on the most reliable professional basis.

Landscape system, water, soil, forest and other biota have definable limits of their use, which should be seen as a critical input into the development of supporting programmes. However, it is up to the scientists to define, present and harmonize those limits in appropriate way with the functioning of a market economy.

For sure, we can expect that 2014 will be for the EU and its member states also very important in the field of agriculture and the environment, because there ended a seven-year cycle of functioning of the EU in 2013. Fully this will be reflected in the new programming period and a new way of funding the EU member states by its common resources. Individual sectors will be funded by so-called operational programs. Their form, strategic focus and way of financing are the result of long negotiations between the EU and its member states. In 2014, implementation of the *Strategy of Europe 2020* will come into the final seven-year period along with other key documents that have decisive effects on the form of agricultural and environmental policies of the EU and its member states. It will be particularly reformed *Common Agricultural Policy 2014 – 2020* and *7th EU Environment Action Programme*.

The new seven-year programming period of the EU is reflected into the relation to the EU Member States (including Slovakia) through a number of documents and other tools that are subject to mutual agreement between Slovakia and the European Commission.

László Miklós, Mikuláš Huba

Contents

M. Huba: New Aims, Tools and Frameworks for European Agriculture and Environment.....	195
L. Miklós: The Agriculture in the Harmony with the Environment?.....	200
P. Otepka: European Model of Multifunctional Agriculture and its Relation to the Landscape Protection....	204
K. Čámská, H. Šejnohová, J. Pražan: Agri-Environment-Climate Measure in the Czech Republic – Upcoming Changes to the Programming Period 2014 – 2020.....	210
M. Brodová: The Impact of Agricultural Policy on the Production of Environmental Public Goods.....	214
P. Kenderessy, J. Lieskovský: Rural Development Program and the Environment.....	219
M. Labuda: Common Agricultural Policy of European Union since 2014 – Perspective of Better Environmental Services of Agriculture (the Example of Germany).....	223
J. Špulerová: Agricultural Support of High Nature Value Farmland in the Mountain Region.....	227
A. Špínerová, L. Miklós: The Landscape Ecological Limits versus Areas of Natural Constraints.....	232
J. Supuka, E. Feriancová, A. Tóth: Urban Agriculture – Traditions and a new Ways of Development.....	237
E. Michaeli, J. Vilček, M. Ivanová: Characteristics of Agricultural Soils in the East-Slovak Lowland and the Possibilities of Improving of their Productive Potential.....	242
V. Michalko, J. Škvarenina: The Impact of Temperature Inversions on Environment and Biota.....	247
Contacts	
V. Brestenský: Techniques for Reducing of Ammonia Emissions from Livestock Production.....	254